

ВИХОВНЕ ЗНАЧЕННЯ ФОЛЬКЛОРНИХ ТВОРІВ НА УРОКАХ «Я У СВІТІ»

Фольклор є безцінним національним багатством. Його виховний потенціал безмежний. Сьогодні наше суспільство відроджує забуті традиції старовини, використовуючи народний досвід, створюючи нові моделі виховних теорій і практик.

Увага до фольклору проявляється в останні роки особливо активно в соціально-педагогічному середовищі. Це пов'язано з функціональними особливостями жанрів фольклору, з глибокою духовністю і мудрістю народного творчості, з безперервністю процесу передачі національної культури з покоління в покоління.

Фольклор розкриває душу народу, його достоїнства і особливості. З точки зору науки, фольклор - це феномен, який заслуговує особливого вивчення і уважної оцінки.

Мета статті – розкрити виховне значення фольклорних творів на уроках «Я у світі».

Фольклор бере свій початок в малих жанрах, в число яких входять загадки, казки, прислів'я та приказки. Народна практика виховання переконливо довела педагогічну цінність казок. Діти і казка - нероздільні, вони створені один для одного. Великий російський педагог К.Д. Ушинський був про казки настільки високої думки, що включив їх в свою педагогічну систему. Причину успіху казок у дітей педагог вбачав у тому, що простота і безпосередність народної творчості відповідають властивостям дитячої психології.

Аналіз педагогічних джерел дозволив визначити виховний потенціал фольклорних творів:

1. фольклорні твори сприяють поглибленню знань про народну духовну культуру в її минулому і сьогоденні. Фольклор знайомить з побутом, традиціями, звичаями народу;

2. за допомогою фольклору здійснюється засвоєння морально-поведінкових культурних норм і цінностей. Вони знаходять вираження в системі образів. Розкриваючи характери казкових персонажів, вникаючи в суть їх вчинків, школяр розуміє, що добре і що погано. Про поведінкові норми повідомляють мудрі народні прислів'я та приказки;

3. за допомогою фольклору можливе виховання шанобливого ставлення як до культури власного народу, так і толерантного ставлення до інших етнічних культур. Вивчаючи фольклорні твори, дитина усвідомлює, що народ - творець, творець культурної спадщини, яким потрібно захоплюватися, пишатися;

4. фольклор сприяє розвитку естетичного смаку. Дитина відчуває красу народної думки, у нього виникає потреба в спілкуванні з народом.

Розподіл фольклору на жанри дозволяє в певному збагачувати дитячий духовний світ, розвивати патріотизм, повагу до минулого народу, вивчення його традицій, засвоєння морально-етичних норм поведінки в суспільстві.

Фольклорні твори розвивають усну мову дитини, впливають на її фантазію. Кожен жанр дитячого фольклору вчить певним моральним нормам. Так, наприклад, казка, шляхом уподібнення тварин людям, показує дитині норми поведінки в суспільстві, а чарівні казки розвивають не тільки фантазію, але і кмітливість. Прислів'я, приказки вчать дітей народній мудрості.

Джерелом збагачення життєвого досвіду дитини, чинником, що забезпечує розвиток особистості є казка. Вона показує національний погляд на світ. Казки відображають світогляд народу, його морально-етичні та естетичні погляди, багатовіковий педагогічний досвід виховання підрастаючого покоління. У них певна моральна теза чи постанова виступає не нав'язливо, а як повчальний висновок, який роблять для себе читачі. В підручнику «Я у світі» для 4 класу школярі вивчають такі казки: «Без чого не можна жити», казка «Про хлопчика Абиختо», «Що значить правильно жити?» (українська народна казка), «Білка» та інші.

До неоціненних коштовностей фольклору будь-якого народу, а відтак і українського, належать прислів'я та приказки. Вони є узагальненою пам'яттю народу та результатом його спостережень над життям і явищами природи, що дає змогу молодому поколінню формулювати погляди на етику, мораль, історію й політику.

Прислів'я та приказки становлять правила, якими людина має керуватися у повсякденному житті. Вони рідко тільки констатують якийсь факт, скоріше рекомендують чи застерігають, схвалюють або засуджують, — словом, повчають. Різкої межі між прислів'ями та приказками не існує, а основна відмінність полягає насамперед у тому, що прислів'я є більш розгорнутими, ніж приказки.

Під прислів'ям розуміють влучний образний вислів повчального характеру. Вони сприятливі для запам'ятовування, що посилює їх значення як виховного засобу. З одного боку, вони містять педагогічну ідею, з іншого — надають виховний вплив, несуть освітні функції: дають оцінку особистості - позитивну і негативну, містять заклик до виховання. В прислів'ях багато матеріалу практичного характеру: життєві поради, побажання. Вони вихваляють працю і висміюють лінь. Вони приваблюють не тільки своєю яскравістю, співзвучанням, а також впливають на думку і вчинки людей.

На уроках «Я у світі» в 3-ому та 4-ому класах учням пропонуються різноманітні види роботи над прислів'ями. Зокрема:

√ «Початок - кінець»;

√ «Поєднай частини - утвори прислів'я»;

Завдання: Скласти частини прислів'я. Поміркувати над їх змістом.

Добре ім'я- .. Ім'я - не одяг, .. Як згубити добре ім'я ... Ім'я украсти - ...				Краще втратити життя Гірше ніж гроші Заплямуєш - не відмиєш. Найбільше багатство.		
Ша нуй	й ка	нень ку,	то де	бі ск	ко нень	
	бать	то	бу	різь	нар	

√ «Склади прислів'я із розкиданих складів»;

(Шануй батька та неньку, то буде тобі скрізь гарненько.)

√ «Хто більше?»

Під час вивчення розділу «Людина» учні вивчають такі вислови:

Життя прожити - не поле перейти.

Літа плывуть, як вода.

Ніхто не знає, що його в житті чекає.

Під час вивчення розділу «Людина серед людей» учням пропонується розглянути такі скарби народної мудрості:

(Дбай про своє добре ім'я)

Хочеш собі добра, не роби нікому зла.

Добре діло твори сміло.

Раз добром нагріте сонце вік не прохолоне.

Хто людям добра бажає, той і собі має.

(Людські чесноти: байдужість)

Моя хата скраю, я нічого не знаю.

Не моє горить, не буду гасить.

(Навчання як складова життєвого успіху)

Книга вчить, як на світі жити.

Вчення світ, а невчення-тьма.

Хто хоче більше знати, треба менше спати.

Мудрим ніхто не вродився, а навчився.

(Правила поведінки в гостях)

У гостині останній починай їсти, а першим переставай.

Просимо їсти, та ніде сісти.

Яке частування, таке й дякування.

(Про лінивих)

Лінь - гірше хвороби.

Лінивому все ніколи.

Без охоти немає роботи.

Під час вивчення розділу «Людина в суспільстві» учням пропонується розглянути:

Згода будує, а незгода руйнує.

Від сварки до бійки один крок.

Мир усі люблять, а один одного гублять.

Під час вивчення розділу «Людина у світі» школярам пропонується розглянути:

Всюди добре, п вдома найліпше.

За рідний край і життя віддай.

Свого не цурайтесь і чужому научайтесь.

Таким чином, прилучення дитини до народної культури починається з дитинства, де закладаються основні поняття і приклади поведінки. Культурна спадщина передається з покоління в покоління, розвиваючи і збагачуючи світ дитини. Фольклор є унікальним засобом для передачі народної мудрості та виховання дітей, і уроки «Я у світі» надають можливість для такої роботи.

Список використаної літератури:

1. Батурина Г.І., Кузіна Т.Ф. Народна педагогіка вчених дошкільнят. - М.:1995.-С. 7-8.
1. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти. - К.: 2009.-118с.
2. Усі крилаті вислови, прислів'я, приказки, загадки. - Х.: «Горсін плюс», - 2009.- 319 с.